

בארה של תורה

מאוצרותיו של הרב ראובן גולן שליט"א
מח"ס "בארה של תורה", "ריבד הזהב" על הל' שבת, ו"לפלגות ראובן" על הל' פסח ויו"ט

העלון יו"ל ע"י מוסדות "דרכי תורה" - רחובות

לע"נ יחיאל בן סעדיה שעירי ז"ל | גליה בת עובדיה אהרוני ע"ה
אריאלה חיה בת אהובה רוזנפלד ע"ה | אביבה בת שושנה ישראלי ע"ה

גליון 946

פרשת
ראה

דוא"ל להערות
ורשימת תפוצה:

rg5740@gmail.com
054-8410805

4. מדרוך הזמן: המצווה ניתנה לפני אלפי שנים במעמד חד סיני.

5. ההרגל והשחיקה: זו אינה הפעם הראשונה שאנו מקיימים את המצווה, אלא מעשה שאנו רגילים לעשותו שוב ושוב.

אבל התורה, סיים הגר"ז בהתרגשות, מלמדת אותנו שבכל מצווה ומצווה עלינו להרגיש כאילו ניתן לנו כעת ציווי פרטי, אישי ועכשווי מבורא עולם!

את היסוד הזה אנו משננים בכל יום בקריאת שמע: "והיו הדברים האלה [רק מצוה זאת], אשר אנכי [הקב"ה בכבודו ובעצמו], מצוך [רק אותך], היום [ולא לפני אלפי שנים] ולכן בכל יום יהיו בעיניך כחדשים.

אם היינו מרגישים כך בכל מצוה לא היתה לנו כל בעיה לקיים כל מצוה אפילו במצב הכי קשה.

המסר העולה מדבריו של רבי אליהו ברוך פינקל הוא תרופה ישירה למחלת ה"הרגל" והשחיקה הרוחנית.

בחיי היום-יום, קל מאוד ליפול לתוך שגרה של "מצוות אנשים מלומדה". אנו קמים בבוקר, מניחים תפילין, מתפללים, מברכים ולומדים – לפעמים מתוך אוטומט.

התרגול המעשי לחיים: לפני שאנו ניגשים לעשיית מצווה – בין אם זו ברכת המזון, לימוד הלכה, או אפילו נתינת צדקה – נעצור לשנייה אחת בלבד. נחשוב בלבנו: "הקדוש ברוך הוא, מלך מלכי המלכים, פונה אליי עכשיו באופן אישי, כאילו אני היהודי היחיד בעולם, ומבקש ממני את המעשה הספציפי הזה".

העצירה הקלה הזו הופכת את המצווה מחובה יבשה למפגש חי, מרטיט ומלא אהבה עם הבורא. זהו הסוד של "ראה" – הבט פנימה, והבן שהקשר שלך עם ה' הוא אישי וייחודי רק לך!

לשחות נגד הזרם: הסוד התורני לשמירת הזהות בעולם סוער

בפרשתנו מופיעה מצוות כשרות המאכלים, ובהם סימני הדגים הטהורים: "כל אשר לו סנפיד וקשקשת בים ובנחלים אותם תאכלו" (דברים יד, ט).

והנה במשנה במסכת קידושין (כט, א) חז"ל מלמדים אותנו הלכה יסודית בחינוך הבנים: "האב חייב בבנו... וללמדו תורה, ויש אומרים אף להשיטו במים."

שאלה עמוקה מתעוררת סביב ההלכה הזו: מדוע עניינו המיוחד של לימוד השחייה ("להשיטו במים") מכל שאר כישורי ההגנה והחיים? אם כוונת חז"ל היא להציל את הילד מסכנת טביעה בנהר, הרי אדם מצוי בסכנות רבות גם ביבשה – מפני ליסטים ודורצים – ומדוע שלא נחייב את האב ללמד את בנו להשתמש בחרב ולהתגונן? ואם הכוונה היא לחיזוק הגוף והתעמלות כללית, מדוע בחרו חז"ל דווקא בשחייה ולא בריצה, קפיצה או קרידה?

לדברי רבי יוסף שלום אלישיב בספר 'דברי אגדה', התשובה טמונה בהבנת המהות של פעולת השחייה. כאשר עץ נופל לתוך הנהר, הוא אמנם צף ואינו

מכתב אישי מבורא עולם: הדסים כלב ההפגזות והקשר האישי שמשנה הכל

פרשתנו נפתחת בפסוק: "ראה אנכי נתן לפניכם היום בְּרָכָה וקְלָלָה" (דברים יא, כו).

כל עין חדה מבחינה מיד בקושי תחבירי בולט בפסוק: התורה פותחת בלשון יחיד – "ראה", ומסיימת בלשון רבים – "לפניכם". מפרשי התורה לדורותיהם עמדו על תמידה זו. מדוע לא נכתב הפסוק באופן אחיד – "ראו אנכי נתן לפניכם", או "ראה אנכי נתן לפניך"?

וביאר בספר "משלוח רבי אליהו ברוך" (פינקל), שאכן ראוי היה לכתוב בלשון רבים, שהרי התורה ניתנה לכלל ישראל יחד, אלא שהתורה בחרה לפתוח דווקא בלשון יחיד – "ראה" – כדי ללמד אותנו שיעור נצחי: בתוך הכלל הגדול, ישנה פנייה אישית, פרטית וייחודית לכל אחד ואחד מאיתנו. כאשר אדם יודע ומבין שיש אליו התייחסות פרטית מאת הבורא, כל גישתו למצוות מקבלת משנה תוקף ועוצמה חדשה לחלוטין.

כדי להבין את עומק ההרגשה הזו, כדאי להתבונן במעשה מופלא שהתרחש בימי מלחמת העולם השנייה.

היו אלו ימי ערב חג הסוכות, תחת מטחי הפצצות כבדים וסכנת חיים מוחשית. בעוד כולם טרודים בהצלת נפשם ובמצאת מחסה, הגר"ז מבריסק היה טרוד ומרוכז כולו במשימה אחת: חיפוש אחד "בריסקער דרסים" מהודדים בתכלית ההידור, כפי שהיה מקפיד בכל שנה.

רבי מנחם זמבא ה"ר, שהיה עמו באותה עת, תמה ושאל אותו: "ילמדנו רבנו, במצב נורא כזה, כשהדעת כולה מוסחת ומבוהלת מראגות הקיום וההצלה, האם אין מקום לדקל מעט ולחסותך בהדסים הכשרים ללא פקפוק מעיקר הדין?"

השיב לו הגר"ז ביסוד מרעיש: אילו בורא העולם היה מתגלה עכשיו ליהודי, ואומר לו באופן אישי ושיד שהוא דורש ממנו בדג זה רק דבר אחד – לקחת דרסים מהודדים, האם אותו יהודי היה מתחשב במלחמה? ודאי שלא! הוא היה דופק את העולם ומחפש את הדרסים המהודדים ביותר.

אם כן, מדוע אנו חשים אחרת? מדוע אנו נוטים לדקל בשעת קושי? התשובה היא שישנן חמש מניעות המעرفלות אצלנו את תחושת המפגש האישי עם המצווה:

1. חוסר מוחשיות: איננו מרגישים שהקב"ה בעצמו מצווה אותנו בדג זה.
2. הכלליות: אנו יודעים שהציווי נאמר לכלל ישראל, ומאבדים את תחושת הפנייה האישית אלינו.
3. ריבוי המשימות: זו אינה המצווה היחידה, אלא אחת מתוך תר"ג מצוות.

יעקב בן שרגא פישמן ז"ל
דניאל בת יעל סחר ע"ה
כלפון בן מוסערה ברינה ז"ל

בן ציון בן נעמי חנדל ז"ל
יעקב בן חיים הלוי שפילמן ז"ל

יואב בן סעדיה מורד ז"ל
חומה בת אסתר קרואבי ז"ל
שרה בת-שבע בת משה חור ע"ה

גמליאל בן חנה ויוסף הצרפתי ז"ל
יצחק בן גייראן חנה אליהו ז"ל

חלילה בת נחמיה יוסף ע"ה
ציון בן ימנה וניסים ז"ל
פנינה מנחם בת נחמיה סובין ע"ה

ל י ע י ל י ו י מ ש ת

שוקע למצולות, אך אין אומרים עליו שהוא יכול לשוט. מדוע? משום שהעץ פסיבי לחלוטין – הוא הולך אך ורק לאן שהמים מוליכים אותו. לעומת זאת, כאשר אדם מוגדר כ"שחיין", הכוונה היא שהוא בעל יכולת לנוע ולשחות לכל כיוון שירצה, אפילו נגד זרם המים הזחוק.

עם ישראל משול לרגי הים ("וידגו לרוב בקרב הארץ"). גורלו של יהודי הוא לשוט על פני "מימי" האומות והתרבויות המשתנות. יהודי אינו רשאי לעולם לסמוך על הגלים ועל הזרם החברתי הסביבתי, שכן אם יתמסר להם, הוא יתגלגל בדיוק לאן שהם רוצים להוליכו. ייעודו של יהודי הוא לומר תמיד בגאווה: אל המקום שאני רוצה לילך – הערכים, המסורת והתורה שלי מוליכים אותי, ולא הסביבה.

זהו עומק החיוב להשיט את הבן במים: האב חייב להקנות לבנו את האומנות הרוחנית והגופנית לשחות נגד הזרם. שלא יפחד מקולות "מים רבים אדירים", אלא ידע איך לשלוט בעצמו, לנווט את דרכו, ולעמוד איתן מול רוחות התקופה.

על פי יסוד זה מבאר הרב אלישיב את שני סימני הטהרה של הדג הטהור:

הסנפיר – זהו איבר התנועה, שבעזרתו הדג מתגבר על זרם המים. הסנפיר מסמל את חכמת השיט הרוחנית ואת לימוד התורה, המעניקים לאדם את הכוח להתגבר על מגבלות הזמן והמקום.

הקשקשת – אלו הקשקשים הקשים המשמשים כמעטפת מגן סביב גוף הדג ושומרים עליו מפני פגעים חיצוניים. הקשקשים מסמלים את התורה והמצוות המעשיות, המגינים ומצילים את האדם מכל פגע רע ומרוחות זרות.

בעולם שבו הזרם החברתי, הטכנולוגי והתרבותי סוחף לעיתים קרובות לכיוונים זרים, האדם נדרש לא להסתפק בישיבה פסיבית ("כעץ הנופל במים"). התורה מלמדת אותנו לפתח "סנפיר" – חזק פנימי ויכולת לעמוד בגבורה מול דעות קלה ואופנות חולפות, יחד עם "קשקשת" – שמירה קפדנית על חומות המסורת והמצוות המגנות עליו.

הבחירה להיות "שחיין" אמיתי שמוכיל את חייו לאור האמת האלוקית, היא הערכה לעמידות ולנצחיות של כל יהודי כאשר הוא בכל דור ודור בדרך המסורה לנו מאבותינו.

להעלות את כל הקופה:

איך פרוטה אחת של צדקה מקדשת את כל הרכוש כולו?

בפרשתנו נצטוונו "עשר תעשר את כל תבואת זרעך" (יד, כב). וחז"ל בגמרא (מסכת שבת קט, א) דרשו על כך בלשון נופל על לשון: "עשר – בשביל שתתעשר".

ההבטחה הזו לעושה גשמי בעקבות נתינת מעשר היא פלאית, אך כיצד פועל המנגנון הרוחני הזה? כיצד הנתינה מולידה שפע כה גדול?

סניגורן של ישראל, רבי יצחק לוי מבדירטשוב בספרו "קדושת לוי", מגלה לנו מבט עמוק ומרגש על המתרחש בעולמות העליונים בזמן שאדם עושה צדקה: כאשר יהודי מפריש מעשר – למשל, מטבע זהב אחד מתוך עשרה שדורויות, או סאה אחת של תבואה מתוך עשר – המצווה הזו עולה ישירות לפני כיסא הכבוד. בשמים מביטים על המעשה הזה ושואלים: מגיין הוא הגיע?

התשובה ברורה: המטבע הבורד הזה יכול היה להינתן רק בזכות העובדה שלאותו אדם היו עוד תשעה מטבעות בבית. ללא העשרה – לא היה נולד האחד.

נמצא, מסביר "קדושת לוי", שכל עשרת המטבעות שהיו לאדם בכיסו נכנסים יחד לתוך המצווה! המטבע האחד שניתן לצדקה גורד אחריו ומקדש את כל השאר, והופך את כל רכישו של האדם לחלק בלתי נפרד מהמעשה הטוב.

כעת, מידה כנגד מידה: כיוון שכל עשרת המטבעות של השנה שעברה התקדשו ונכנסו תחת כנפי המצווה, הקדוש ברוך הוא משפיע שפע חדש לשנה הבאה. השכר הוא שמה שהיה בשנה שעברה. ה"סך הכל" של האדם (עשרה מטבעות), יתקן בשנה הבאה להיות רק ה"מעשר" שלו! כלומר, הוא יזכה לעושה של

מאה מטבעות, שמתוכם יפריש עשרה.

זהו עומק דרמו בפסוק: "עשר" – כשתיתן את המעשר הנוכחי שלך, תעשר את כל תבואת זרעך – תזכה לשנה הבאה שכל התבואה שהייתה לך בשנה שעברה, תהיה רק חלק המעשר מתוך השפע החדש והעצום שיורד אליך.

פעמים רבות אנו מרגישים שרק החלק שאנו תורמים או מקדישים לרוחניות (כמו שעות לימוד התורה, או כספי הצדקה) הוא קדוש, ואילו שאר הזמן והרכוש שלנו הם "חולין" פשוטים שאין להם קשר לעבודת השם.

ה"קדושת לוי" מלמד אותנו יסוד חשוב ביותר: הנתינה מקדשת את המציאות כולה.

כשאתה מפריש שעה אחת ביום ללימוד תורה, או תורם חלק מממונך לצדקה, אינך מקדש רק את השעה הזו או את המטבע הספציפי הזה – אתה מעלה לקדושה את כל שאר שעות היום שאיפשרו לך להתפנות ללימוד, ואת כל הממון שאיפשר לך לתרום ברווחה.

כשאנו מבינים שכל החיים שלנו הופכים להיות כלי אחד גדול של מצווה בזכות נקודות הנתינה והקדוש, אנו פותחים פתח לשפע אינסופי – בגשמיות וברוחניות כאחד.

המפתח האמיתי לעושה ולברכה: אל תזכה ל"שאריות" כדי לעשות חסד

בפרשתנו, פרשת ראה, התורה מצווה אותנו על מצוות קדושת בכור בהמז: "כל הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך חזק תקדיש לה' אלוהיך וגו', לפני ה' אלוהיך תאכלנו שנה בשנה" (דברים טו, יט-כ).

כל הקורא פסוקים אלו עומד מיד בפני תמיהה עצומה: הלא ידוע לכל שהבכור הוא אחת ממתנות הכהונה, והוא ניתן לכהן והכהן הוא זה שאוכל אותו! אם כן, מדוע התורה נוקטת בלשון פנייה ישירה אל בעל הבכמה (הישראל) ואומרת לו: "לפני ה' אלוהיך תאכלנו שנה בשנה"? הרי לא הוא זה שאוכל את הבכור!

וביאר רבי משה פיינשטיין בספר דרש משה יסוד נפלא: אמת הדבר, הכהן הוא שאוכל את הבכור בפועל. אלא שהתורה רוצה ללמד אותנו כאן שיעור עצום בהנהגת ה' ובהשפעת הברכה. כאשר יהודי מקבל את ה"בכור" – הראשית של עמלו, עוד לפני שהוא עצמו נהנה מהדבר, ועוד לפני שהוא יודע אם יזכה לו מספיק בהמשך עבור עצמו ועבור בני ביתו – והוא מוסר אותו מיד ובשמחה לכהן, הוא עושה מעשה של אמונה עילאית. הוא נותן את ה"ראשית" להשם.

בזכות הויתור הזה, ובזכות האמונה שהובילה אותו לתת לכהן את הבכור עוד לפני שיש לו עצמו דבר, הקדוש ברוך הוא מבכר אותו מידה כנגד מידה. הברכה האלוקית חלה על כל שאר עמלו, ומבטיחה שפרנסתו ופרנסת בני ביתו תינתן להם בדיווח ובשפע עצום לאורך כל השנה כולה!

וזוהו עומק כוונת הפסוק: "לפני ה' אלוהיך תאכלנו" – בזכות הנתינה של הבכור לכהן, אתה, הבעלים, תזכה "לאכול" ולהנות מברכת השפע הזו "שנה בשנה" – בשנה זו ובכל השנים הבאות, מתוך בריאות והרחבת הדעת.

מסר תורני ומעשי לחיים: רבים מאיתנו נוטים לעשות חשבונות כלכליים של "הישרדות". אדם אומר לעצמו: "קודם כל אדאג לצרכים שלי ושל משפחתי, אשלם את ההוצאות, ואם יישאר לי עודף בסוף החודש – אתן לצדקה".

ה"דרש משה" מלמד אותנו שהתורה מתווה דרך הפוכה לחלוטין, שהיא-היא המפתח האמיתי לעושה ולברכה: אל תזכה ל"שאריות" כדי לעשות חסד.

כאשר אנו מקדימים את הנתינה, מפרישים מעשר כספים ונותנים צדקה כבר מההכנסה הראשונה שמגיעה לידינו – עוד לפני שביצענו את הקניות והתשלומים שלנו – אנו מצהירים שאנו בוטחים בבורא עולם שהוא זן ומפרנס לכל.

ההנהגה הזו פותחת עבורנו צינורות של שפע אלוקי מעל לכל הטבע. בזכות כך שהקדשנו את ה"ראשית" לצדקה ולתורה, הקדוש ברוך הוא מבטיח לנו שכל השנה כולה תהיה מבורכת, מתוך שפע, רוחוזה ושלוה.

רשימת השיעורים של הרב ראובן גולן שליט"א בביהמ"ד "דרכי תורה"

ימים א' ג' ד' – הלכות כשרות המטבח (לאחר ערבית בצאת הכוכבים)

יום שלישי – "סמיכת הבר" | הלכות איסור והיתר | 20:30-21:30

יום רביעי | טו"ז בית יוסף הלכה למעשה | הלכות שבת | 20:30-21:30

יום חמישי | שיעור על פרשת השבוע | 17:20-18:00

שבת קודש | גמרא "מסכת מגילה" | 16:15-17:00

שבת קודש | הלכות שבת | 17:00-17:30

שבת קודש | אור החיים הקד' | כ-20 דקות לפני צאת השבת

שיעורי הרב ראובן גולן במגוון נושאים

ביקור הלשון בטל' 0733-71-81-56

שוחזרות בזיכרי הרבים של "בארה של תורה"!

הפזם שבועית בלעדי: הקדשה הגיליון כולו לברכה,

להפאזה או עילוי נשמה 250 ש"ח.

הקדשה אישית (במסגרת ייעודית): 50 ש"ח.

לפרטים ניתן להתקשר או לשלוח הודעה לטל' - 053-4514677